



ONLAYN VOSITALAR YORDAMIDA NEMIS TILIDA TINGLAB TUSHUNISHNI RIVOJLANTIRISH

Eshmuradov Urol Xujanovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM katta o'qituvchisi

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada onlayn vositalar yordamida nemis tilida tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishning pedagogik va metodik jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy raqamli platformalar, jumladan Deutsche Welle, Goethe-Institut va Duolingo kabi resurslarning o'quv jarayonidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, autentik materiallar, interaktiv mashqlar va multimediya vositalarining tinglab tushunishni shakllantirishdagi samaradorligi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari onlayn vositalar til o'rganishda motivatsiyani oshirish va mustaqil o'qishni rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.*

***Kalit so'zlar:** Nemis tili, tinglab tushunish, onlayn ta'lim, raqamli platformalar, autentik materiallar, interaktiv metodlar, kommunikativ kompetensiya.*

***Аннотация.** В данной статье анализируются педагогические и методические аспекты развития навыков аудирования на немецком языке с использованием онлайн-инструментов. Рассматривается роль современных цифровых платформ, таких как Deutsche Welle, Goethe-Institut и Duolingo, в образовательном процессе. Также обоснована эффективность аутентичных материалов, интерактивных упражнений и мультимедийных средств в формировании навыков аудирования. Результаты исследования показывают, что онлайн-инструменты способствуют повышению мотивации и развитию самостоятельного обучения.*

***Ключевые слова:** Немецкий язык, аудирование, онлайн-обучение, цифровые платформы, аутентичные материалы, интерактивные методы, коммуникативная компетенция.*

***Annotation.** This article analyzes the pedagogical and methodological aspects of developing listening comprehension skills in the German language*



through online tools. It highlights the role of modern digital platforms such as Deutsche Welle, Goethe-Institut, and Duolingo in the learning process. The effectiveness of authentic materials, interactive exercises, and multimedia resources in enhancing listening comprehension is also discussed. The findings show that online tools increase learner motivation and support independent learning in foreign language acquisition.

Keywords: German language, listening comprehension, online learning, digital platforms, authentic materials, interactive methods, communicative competence.

Kirish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida til o'rganish jarayoni an'anaviy auditoriya chegarasidan chiqib, raqamli muhitga ko'chdi. Ayniqsa, tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda onlayn vositalar katta imkoniyatlar yaratmoqda. Nemis tilini o'rganishda eshitish orqali ma'lumotni qabul qilish, uni tahlil qilish va to'g'ri tushunish o'quvchining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli, tinglab tushunishni rivojlantirish jarayonida zamonaviy platformalar va resurslardan foydalanish samaradorlikni oshiradi[1].

Tinglab tushunish (listening comprehension) til o'rganishning asosiy komponentlaridan biri bo'lib, u nafaqat eshitilgan nutqni anglash, balki uning mazmunini kontekst asosida tahlil qilish, asosiy g'oyani ajratib olish va detallarni tushunishni ham o'z ichiga oladi. Nemis tilida bu ko'nikma fonetik tizimning o'ziga xosligi, urg'u va intonatsiya, murakkab grammatik konstruksiyalar va tez nutq oqimi sababli ko'pincha qiyinchilik tug'diradi. Aynan shu nuqtada onlayn vositalar o'quvchiga ko'p marotaba tinglash, pauza qilish, tezlikni o'zgartirish va matn bilan birgalikda ishlash imkonini beradi.

Bugungi kunda Deutsche Welle tomonidan taqdim etilgan "Deutsch Lernen" platformasi nemis tilini o'rganishda eng mashhur onlayn manbalardan biridir. Ushbu platformada turli darajadagi tinglab tushunish mashqlari, videolar, audio materiallar va interaktiv topshiriqlar mavjud bo'lib, ular o'quvchilarning eshitish ko'nikmalarini



bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi. Har bir audio yoki video materialga matnli subtitrlar va mashqlar biriktirilgani o'quvchining tushunish darajasini oshiradi[2].

Shuningdek, Goethe-Institut tomonidan yaratilgan onlayn kurslar ham tinglab tushunishni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu kurslar real hayotiy vaziyatlarga asoslangan dialoglar, intervyular va hikoyalar orqali o'quvchini autentik nutq muhiti bilan tanishtiradi. Tinglash jarayonida o'quvchi nafaqat tilni, balki nemis madaniyatini ham o'rganadi, bu esa kontekstual tushunishni yanada kuchaytiradi.

Onlayn platformalardan yana biri Duolingo bo'lib, u gamifikatsiya elementlari orqali tinglab tushunishni rivojlantirishni qiziqarli jarayonga aylantiradi. Ushbu ilova qisqa audio topshiriqlar, so'zlarni eshitib aniqlash, gaplarni to'ldirish kabi mashqlar orqali o'quvchini faol ishtirok etishga undaydi. Bunday yondashuv motivatsiyani oshiradi va muntazam mashq qilishni rag'batlantiradi.

Zamonaviy onlayn vositalarning yana bir muhim afzalligi — ular autentik materiallarga keng kirish imkonini beradi. Masalan, nemis tilidagi podkastlar, YouTube kanallari, audiokitoblar va radio eshittirishlar orqali o'quvchi real nutqni eshitadi. Bu esa sun'iy o'quv materiallaridan farqli ravishda tabiiy til muhitini yaratadi. Autentik materiallar orqali o'quvchi turli aksentlar, nutq tezligi va stilistik xususiyatlar bilan tanishadi, bu esa uning tinglab tushunish qobiliyatini yanada rivojlantiradi[4].

Onlayn vositalar yordamida tinglab tushunishni rivojlantirish jarayonida interaktivlik muhim rol o'ynaydi. Ko'plab platformalarda tinglangan material asosida testlar, savol-javoblar, bo'sh joylarni to'ldirish kabi mashqlar mavjud. Bu mashqlar o'quvchining tushunish darajasini tekshirish bilan birga, xatolar ustida ishlash imkonini ham beradi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quvchining javoblarini tahlil qilib, individual tavsiyalar beradi[6].

Texnologiyalar yordamida o'quv jarayonini individuallashtirish imkoniyati ham kengaydi. Har bir o'quvchi o'z darajasiga mos materialni tanlashi, qiyin joylarni qayta tinglashi va o'z sur'atida o'rganishi mumkin. Bu esa an'anaviy sinf sharoitida



har doim ham amalga oshmaydigan imkoniyatdir. Ayniqsa, mustaqil o'rganish jarayonida bu juda muhim hisoblanadi[3].

Onlayn vositalar orqali tinglab tushunishni rivojlantirishda metodik yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Tinglashdan oldingi (pre-listening), tinglash jarayonidagi (while-listening) va tinglashdan keyingi (post-listening) faoliyatlar o'quvchining tushunishini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Masalan, tinglashdan oldin mavzu bo'yicha taxmin qilish, asosiy so'zlar bilan tanishish o'quvchiga materialni osonroq qabul qilishga yordam beradi. Tinglash jarayonida asosiy g'oyani aniqlash, muhim detallarni ajratish muhim bo'lsa, tinglashdan keyin muhokama qilish, qayta hikoya qilish yoki savollarga javob berish orqali bilim mustahkamlanadi.

Bundan tashqari, multimediya vositalar — video, animatsiya va vizual elementlar tinglab tushunishni yanada samarali qiladi. Vizual qo'llab-quvvatlash o'quvchiga eshitilgan ma'lumotni yaxshiroq anglashga yordam beradi. Masalan, videoda ko'rsatilgan harakatlar, mimika va kontekst so'zlarning ma'nosini tushunishda qo'shimcha signal vazifasini bajaradi.

Shu bilan birga, onlayn vositalardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, internetga bog'liqlik, texnik nosozliklar yoki o'quvchining diqqatini chalg'ituvchi omillar samaradorlikni pasaytirishi mumkin. Bundan tashqari, barcha o'quvchilar ham mustaqil ishlashga yetarli darajada motivatsiyaga ega emas. Shu sababli o'qituvchi tomonidan yo'naltirish va nazorat muhim ahamiyat kasb etadi[5].

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, onlayn vositalar an'anaviy o'qitish metodlarini to'liq almashtirmaydi, balki ularni to'ldiradi. Eng samarali natija an'anaviy va raqamli metodlarning uyg'unligida erishiladi. O'qituvchi onlayn resurslarni dars jarayoniga to'g'ri integratsiya qilsa, o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmasi sezilarli darajada rivojlanadi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, onlayn vositalar nemis tilida tinglab tushunishni rivojlantirishda keng imkoniyatlar yaratadi. Ular o'quvchiga moslashuvchan,



interaktiv va qiziqarli o'quv muhitini taqdim etadi. Autentik materiallar, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar va multimediya vositalar yordamida tinglash ko'nikmasi samarali shakllanadi. Biroq bu jarayonda metodik yondashuv, o'qituvchi rahbarligi va o'quvchining motivatsiyasi muhim rol o'ynaydi. To'g'ri tashkil etilgan o'quv jarayonida onlayn vositalar nemis tilini o'rganishda, ayniqsa tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Xujanovich, E. U. (2025). NEMIS TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHNING AHAMIYATI. *Modern education and development*, 38(3), 350-355.
2. Xujanovich, E. U. (2025). OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA NEMIS TILINING O'QITILISHI. *Modern education and development*, 38(3), 344-349.
3. Xujanovich, E. U. (2026). NEMIS TILINI O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 62(2), 160-164.
4. Xujanovich, E. U. (2026). TALABALARGA NEMIS TILINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV SAMARADORLIGI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 62(2), 165-170.
5. Xujanovich, E. U. (2026). NEMIS TILI DARSLARIDA TALABALAR NUTQ FAOLLIGINI OSHIRISH USULLARI. *Modern education and development*, 45(2), 274-280.
6. Xujanovich, E. U. (2026). OLIY TA'LIMDA NEMIS TILINI O'QITISHNING ZAMONAVIY DIDAKTIK TAMOYILLARI. *Modern education and development*, 45(2), 314-319.
7. Maxdiyevna, M. G. (2026). NEMIS TILINI O'QITISHDA RAQAMLI TA'LIM PLATFORMALARIDAN FOYDALANISH. *Modern education and development*, 45(2), 281-286.
8. Maxdiyevna, M. G. (2026). NEMIS TILINI CHET TILI SIFATIDA O'QITISHDA MOTIVATSIYA OMILLARI. *Modern education and development*, 45(2), 320-325.



9. SHERQULOV, S. TRAGEDY IN WILLIAM FAULKNER'S "THE SOUND AND THE FURY". *O 'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2022, [1/3 ISSN 2181-7324.*
10. Komilovich, S. S. (2025). SOMERSET MOEMNING "INSONIY EHTIROSLAR ZALVORI" ROMANIDA KOMPOZITSIYA VA SYUJETNING POETIK QURILISHI. In International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (pp. 173-179).